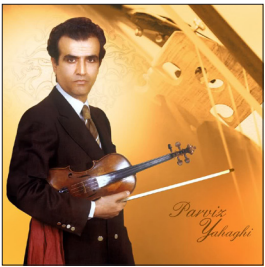

از آن همه دیروز / بازخوانی تاریخ

کنسرتی که اجرا نشد

پرویز یاحقی در کنسرت

پرویز یاحقی موسیقی‌دان، آهنگساز و نوازنده چیره‌دست ویولن، ۳۱ شهریور سال ۱۳۱۵ در تهران متولد شد. از کودکی نزد دایی خود حسین یاحقی زندگی می‌کرد و از همنان زمان ضمن فراگیری موسیقی از دایی اش با هنرمندان نامداری نظیر ابوالحسن صبا، مرتضی محجوبی، و علی اکبر شهنازی آشنا شد. نخستین آهنگی که ساخت با نام «ای امید دل من کجایی» در برنامه گل‌های رنگارنگ با صدای زنده‌یاد بنان بخش شد. سبک نوازندگی او بر بسیاری از نوازندگان ویولن از جمله سیاوش زندگانی، مجتبی میرزاده و بیژن مرتضوی تأثیر گذاشت. در طول سال‌های فعالیت هنری خود هیچ‌گاه در راه آموزش هنرجویان موسیقی گام نهاد و معتقد بود آموزش کار وی نیست. با این حال بسیاری از شیفتگان صدای ساز او سال‌ها در پی یادگیری رازهای نوازندگی این‌ساز رام‌نشدنی در خدمت استاد بودند؛ نوازندگانی همچون جهان‌شاه برومند، شهرام خسروی و مهرباب الهیاری از آن جمله‌اند.

آثا یاحقی دربرگیرنده مجموعه‌های تکنوازی ویولن، همנוازی‌ها و آهنگسازی برای ترانه‌هایی است که خوانندگان مشهور برنامه گل‌ها اجرا کرده‌اند. او در طول عمر هنری خود با هنرمندان نامداری از جمله جلیل شهناز، فرهنگ شریف، بیژن ترقی، سیمین آقاراضی، جواد معروفی و… همکاری داشت. «کنسرتی که اجرا نشد» عنوان فیلمی ساخته بهمن فرمان‌آرا درباره زندگی پرویز یاحقی است. این فیلم که بر اساس ویدئوهایی ساخته شده که یاحقی در سال‌های پس از انقلاب از زندگی روزمره‌اش در خانه خود در تهران ضبط کرده‌است، روایت مرگ یک هنرمند در انزوای خود و با خاطرات خود است. پرویز یاحقی سرانجام در ۱۳ بهمن ۱۳۸۵ در تهران درگذشت.

خودزنی / محیط زیست

سازمان محیط زیست؛ ادغام یا انحلال

سازمان حفاظت محیط‌زیست سالهاست میان واژه‌های «انحلال»، «ادغام» و «ارتقا» دست‌وپامی‌زند. منتقدان بر این باورند که سازمان، کاری لازم در برخورد با صنایع آلاینده، شکارچیان و طبیعت‌خواران را ندارد و می‌توان وظایف آن را به وزارتخانه یا سازمان دیگری محول کرد. عده‌ای هم ادغام سازمان حفاظت محیط‌زیست با سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری و حتی بخش آب‌وزارت نیرو را یک راهکار برای توانمندی آن می‌دانندو بر این باورند که در این صورت یک هم‌افزایی مثبت در راستای حمایت از محیط زیست طبیعی و انسانی کشور به وجود خواهد آمد. اما برخی دیگر اعتقاد دارند ادغام این نهاد برای مسائل زیست محیطی آفت‌هایی دارد و نمی‌توان به شکل کافی و واقعی از محیط زیست در جامعه دفاع کرد تا مطالبات آن محقق شود و تنها راهکار، ارتقای سازمان به وزارتخانه مستقل است. اصغر محمدی فاضل با اشاره به اینکه گاهی مرز میان رویاپردازی و واقعیت باریک می‌شود، گفت: سازمان حفاظت محیط زیست بیش از ۴۰ سال است با ساختاری نحیف به حیثش ادامه داده و چند دهه است که این ساختار مورد نقادی قرار گرفته تا جایی که گاهی آن را یک سازمان فانتزی و غیرضروری و گاهی قلدر و سدراه توسعه و حتی «محیط ایست» لقب داده‌اند. رئیس دانشکده محیط‌زیست گفت: تاکنون چند کار مطالعاتی قابل استناد در خصوص افزایش آرایش یا تقاطع‌گذاری و تأثیرگذاری وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهایی که منحل یا ادغام شده یا ارتقا یافته‌اند، منتشر شده، ولی بعید می‌دانم منتقدان ساختار سازمان حتی یک بار در مورد تجربه‌های گذشته مطالعه یا نمونه موفقی ارائه کرده باشند که بشود از آن به مثابه یک نقشه راه برای رفتن یا نرفتن در این مسیر بهره گرفت.

فاضل گفت: پیشوند وزارتخانه وسوسه‌کننده است اما آیا این عنوان اغواکننده در نحوه اجرای قوانین محیط‌زیست تأثیر مثبتی دارد؟ یعنی کارشناسان این سازمان می‌توانند از فردا در قامت عضوی از یک وزارتخانه با اقتدار و جدیت بیشتری اظهارنظر یا اعمال تصمیم‌گیری کنند؟ یا اینکه وزیر محیط‌زیست کشور باید برای هر اظهارنظر کارشناسی و صدور و عدم صدور یک پروانه استیضاح شود و کلایک اتاق کار هم در بهارستان داشته باشد؟ این استاد دانشگاه گفت: متأسفانه بخشی از فشاری که از بدنه داخلی سازمان یا علاقه‌مندان و فعالان مدنی برای تبدیل شدن به وزارتخانه صورت می‌گیرد، آرزویی است که یا با امیدواری برای ارتقای کیفیت معیشت کارکنان و یا تأثیرگذاری از یک نهاد ناظر به یک نهاد پر قدرت اجرایی شکل می‌گیرد. معاون اسبق سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور افزود: توقعات با منابع و ابزارهایی که این سازمان در اختیار دارد برابری نمی‌کند و به دلایل خاص که می‌تواند سیاسی یا حتی اجتماعی باشد، نوعی «توقع‌افزایی» نسبت به این سازمان وجود دارد که باعث می‌شود این سازمان در همه دولت‌ها در معرض آماج نقدهای تند و گاه غیرمنصفانه قرار گیرد. وی گفت: در همین مساله آلودگی هوای کلان‌شهرها برخی از منتقدان به‌شیوه‌ای برخورد می‌کردند که گویی در پردیسان یک شیر دود وجود دارد که واعظ جوادی یا محمدی زاده یا ابتکار، با کم و زیاد کردن آن می‌توانند میزان آلودگی شهرها را کنترل کنند! و از همه اسفبارتر اینکه در دو دهه اخیر از این موضوع که به‌سه‌سالت عمومی ارتباط دارد به‌عنوان یک تریبون برای عقده‌شسایی استفاده شده‌است. فاضل با بیان اینکه ارتقا یا ادغام یک سازمان به صورت «دستوری» می‌تواند اثراتی معکوس به دنبال داشته باشد تصریح کرد: تا زمانی که در میان تصمیم‌گیران ارشد کشور باور به «محیط‌زیست» و نقش کلیدی آن در حفظ امنیت ملی نهاده‌نشد، جدال بر سر نام، سودی ندارد.

یادداشت روز

ر‌هبر انقلاب درباره ابوالحسن نجفی چه گفتند؟

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای به مناسبت درگذشت ادیب و مترجم نام‌آور مرحوم ابوالحسن نجفی گزارشی منتشر کرده است. در بخشی از این گزارش آمده است: «در تکوین عالم گویا اینطور مقرر است که هر نویسنده‌ای تنها با یک اثر نامور شود. و چه بسیار قلم‌دارانی که فراوان در فراوان تألیف نموده‌اند اما نام هیچ‌کدام بر حافظه‌ی فرزان تاریخ و فرهنگ‌ی باقی نمانده است. ابوالحسن نجفی بی‌گمان یکی از همان نویسندگانی است که با یک کتاب‌نامی جاودانه یافت: «غلط‌نویسیم».... آن سال‌ها که حوصله‌ی اصحاب قلم اجازه‌ی حاشیه‌نگاری و تعلیقه‌زدن به آثار مکتوب را داشت «غلط‌نویسیم» از سوی بسیاری از اندیشمندان و فارسی‌پژوهان مورد تحشیه قرار گرفت. از آن جمله بهاء‌الدین خرمشاهی و... اما نکته‌ی جالب، توجه رئیس‌جمهور وقت آیت‌الله خامنه‌ای به این کتاب بود. رئیس جمهوری که در روزهای جنگ تحمیلی از خیر این کتاب نگذشت، در همان چاپ اول، کتاب را خواند و قطعه‌نظراتش در باره‌ی آن را در حاشیه‌اش نوشت و برای نویسنده‌ی آن فرستاد. یادداشت‌های آیت‌الله خامنه‌ای اینقدر مهم بود که ابوالحسن نجفی

سوت‌بان

ای حسن تو مجموعهٔ هر زیبایی
وز هر دو جهان ز عشق تو شیدایی
نگذارشته داغ تودلی را بی‌درد
سودای تو کرده عالمی سودایی
(فیض کاشانی، قرن یازدهم، رباعیات)

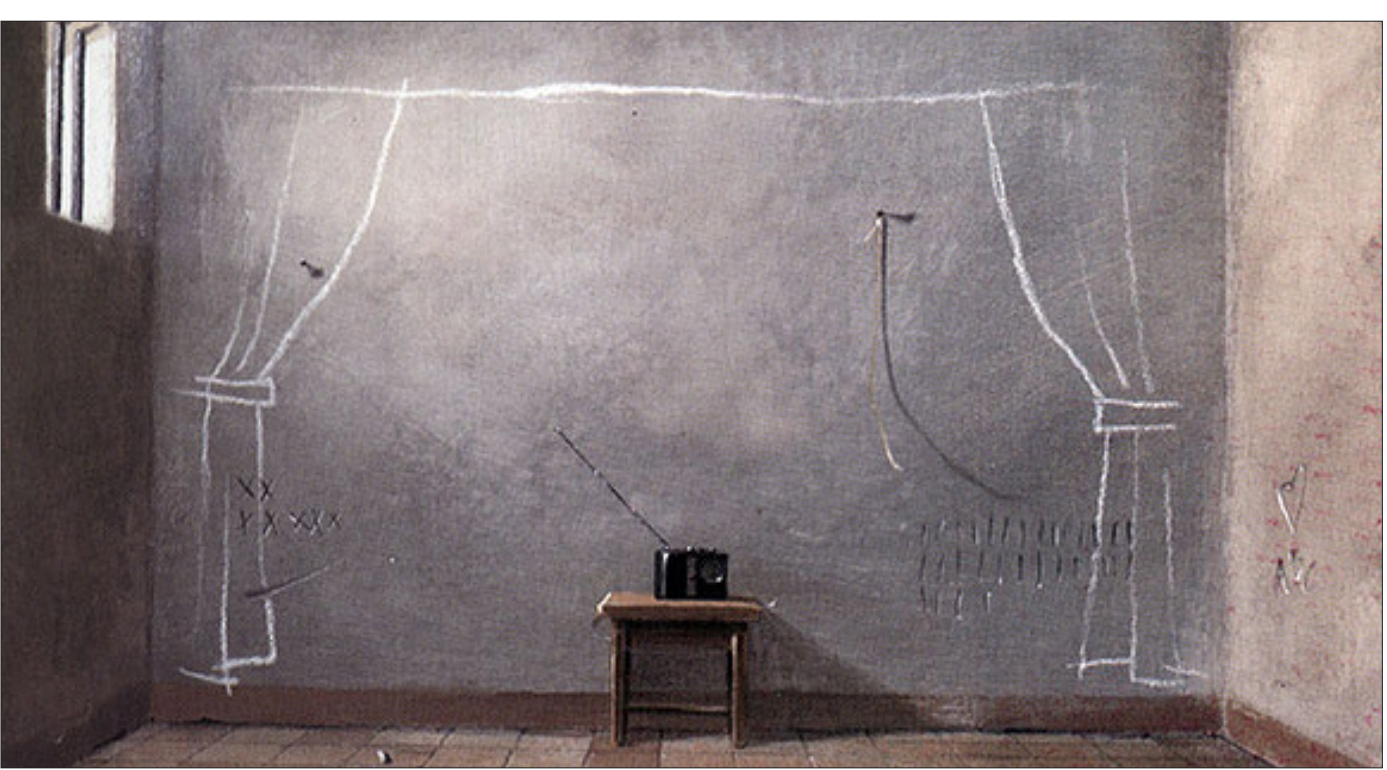
نان داغ کباب داغ / تازه‌های نشر

مولانا در ابعاد اغراق آمیز!

نگاهی به کتاب «مالیخولیای غزل» نوشته رضا روزبهانی

در کتاب «مالیخولیای غزل» اثر رضا روزبهانی که به تازگی نشر قطره منتشرش کرده، نویسنده کتاب چنین عبارتی را به جای عنوان فرعی پژوهش خود برگزیده است: «بررسی نوآوری‌های مولانا در غزلیات شمس به همراه آسیب‌شناسی قالب و زبان» عبارتی که تا اندازه‌ای از محتوای کتاب حکایت دارد. آنچه امروز به عنوان کتاب مالیخولیای غزل پیش روی مخالف قرار گرفته بخشی از یک برنامه پژوهشی گسترده بوده که تنها قسمتی از آن به سرانجام رسیده است. رویکرد غالب در این پژوهش‌ها برای شناسایی و نمایش نوآوری‌های شاعران گذشته‌های دور در حوزه غزل و قالب‌های کهن از حیث زبانی و ساختاری بوده است. رضا روزبهانی به همراه دوستانی که تقریباً در همان ابتدای کار نتوانسته‌اند به همکاری خود ادامه دهند، قرار بوده به شاعرانی همانند مولانا، بیدل دهلوی، طرزی افشاری، سوزنی سمرقندی و... بپردازند. به هر روی از آن پروژه آغازین رضا روزبهانی تنها توانسته به غور و بررسی در اشعار یکی از این شاعران یعنی مولانا آن هم در غزلیات شمس بپردازد. اگرچه مولوی بیشتر به‌واسطه مثنوی‌اش در تاریخ ادبیات ما شهرت یافته، اما نویسنده کتاب حاضر کوشیده نشان دهد غزل‌های او دارای ویژگی‌هایی است منحصر به فرد که گستره تأثیرگذاری آن تنها به شعر محدود نمی‌شود؛ بلکه بسیاری از ظرفیت‌های زبانی و ادبی فارسی را نیز می‌توان در این غزل‌ها ردیابی کرد. هم از این روست که روزبهانی عقیده دارد: «غزل‌های مولانا نشان‌دهنده تمام گستره ادبیات ماست. این حرف به این معناست که اگر ما ظرفیت خاصی را در شعر یا نثر کسانی چون سعدی، حافظ، باب‌زید بسطامی، بیدل دهلوی، عطار، صادق هدایت، احمد‌رضا احمدی، بدالله رویایی و... می‌بینیم، نمونه کمال‌یافته آن اتفاق یا ظرفیت راپیش از آن در غزل‌های دیوان شمس می‌توان نشان داد.» بنابراین روزبهانی در این کتاب با چینش جزءء به جزء غزلیات مولانا نه تنها روی نوآوری‌های او در غزلیاتش متمرکز شده، از

گردش روزگار برعکس است

در اتاقی که به اندازه یک تنهایی است... (فروغ فرخزاد)

طرح: alessandro gatto / ایتالیا

با کاروان حله / اخبار هنر

خشم ژاپنی‌ها از اکران فیلم آنجلینا جولی

اکران‌ماه آینده فیلم جنجال برانگیز «شکست‌ناپذیر» به کارگردانی آنجلینا جولی در ژاپن یا اعتراض ملی‌گرایان رو به‌رو شد. این فیلم بر اساس داستان زندگی لوئیس زامپیرینی قهرمان المپیک نوشته لارا هیلنبراند ساخته شد و او اواخر سال ۲۰۱۴ میلادی در آمریکا و سایر نقاط جهان به نمایش درآمد. اما داستان اکران این فیلم در ژاپن همواره با مشکل رو به‌رو بوده است، زیرا بسیاری از ژاپنی‌ها با آفرینی داستان زامپیرینی را نادرست و جعلی می‌دانند. از این روی نخستین اکران این فیلم در توکیو و سایر نقاط ژاپن با تهدید ملی‌گرایهای ژاپن رو به‌رو شده است. «شکست‌ناپذیر» از ۶ فوریه در سینماهای ژاپن اکران می‌شود. از نظر این افراد تجربیات این قهرمان المپیک در زمان اسارت به‌دست نیروی ژاپنی غیرواقعی است و مشکل اصلی آنها همین قسمت از فیلم است. زامپیرینی در «شکست‌ناپذیر» از سوی ماتسو شیرو و واتانابه به شدت مورد آزار و ضرب و شتم قرار می‌گیرد. واتانابه که از سوی نیروی جنگ برنده نام گرفته است، رفتار بسیار بدی با زامپیرینی دارد. هیرومیشی موتکی دبیرکل جامعه انتشار حقایق تاریخی در زمان عرضه ابتدایی فیلم گفت:

«این فیلم هیچ اعتباری ندارد و غیراخلاقی است.»

معمولاً توصیفات زندانیان جنگ از ضرب و شتم، سوزاندن، مجروح کردن با چاقو، سر بریدن، آزمایش‌های منجر به مرگ پزشکی و حتی زنده خوردن زندانیان، ژاپنی‌های راست‌گرا را تحریک کرده و به خشم می‌آورد.

جنبه‌های معنایی آن‌ها نیز غافل‌نمانده و بر این باور است که مولانا در اغلب آثار خود ایده‌ای تازه را نیز مطرح کرده است: «مولوی در تمامی ادبیات مانتها مؤلفی است که از یک ایده بی‌سابقه و نو دفاع کرده، تز معرفی‌ای که متعلق و خاص خود ایشان است... مولوی را به خاطر طرح اندیشه نوی حکمی که مختص خود ایشان است و شکل‌گیری آثار هنری‌شان به تبع و بسر مبنای آن اندیشه ـ که البته اصول زیبایی‌شناسی، اسطوره‌سازی، ضرورت‌های تاریخی و دیگر مبنایی خاص خودش را هم دارد ـ صورت گرفته، باید مهم‌ترین و مؤثرترین تئوریسین علوم معرفتی دانست؛ و از سوی دیگر، هم به این دلیل و هم برای لحظات بسیار وافر و متکثر جنون‌مندی در آثارشان که در میان تمامی نویسندگان (اعم از شاعر و غیر آن) جهان بی‌سابقه است، می‌توان بزرگ‌ترین هنرمند زمان‌ها دانست؛ لااقل تا کنون.»

«مالیخولیای غزل»، در ابتدا نگاهی اجمالی به

اشکالات کنایت و تصحیح‌های دیوان کبیر کرده و بعد به بررسی نقش مولانا در روند تاریخی غزل و قوالب کهن پرداخته است. سپس، به مواجهه با شکل و زبان غزل پرداخته و در آن بسیاری از نوآوری‌های مولانا در این قالب را نشان داده است. همچنین بخشی هم به قافیه مضاعف اختصاص دارد. فصلی از کتاب به زمینه‌های معرفتی، فرهنگی و جغرافیای زبان مولانا توجه دارد و همچنین به اشتراکات زبانی ـ معرفتی غزل‌های مولانا با شطح هم پرداخته شده است. بخشی مفصل هم به مؤلفه‌های زبانی غزل‌های مولانا اختصاص دارد.

محبوب‌ترین بازیگران آمریکا

براساس نظرسنجی جدید هر یس اینتراکتیو، تام هنکس به‌عنوان محبوب‌ترین بازیگر سینمای آمریکا برگزیده شد. بازیگر «بل جاسوس‌ها» پیش از این در سال‌های ۲۰۰۲، ۲۰۰۴، ۲۰۰۵ و ۲۰۱۳ نیز این عنوان را از آن خود کرده بود. در نظرسنجی امسال جانی دپ با صعوددوبله‌ای نسبت به‌سال گذشته پس از تام‌هنکس قرار گرفت. بازیگر «عشای سیاه» امسال همانند تام هنکس نامزد جایزه اسکار نشده است. نکته جالب این

است که هیچ‌کدام از این دو بازیگر برای گلدن گلوب هم نامزد نشده بودند. دنزل واشنگتن با اینکه

هیچ فیلمی در سال ۲۰۱۵ بر پرده سینما نداشت، در رده سوم محبوب‌ترین ستاره سینمای آمریکا ایستاد. بازیگر «روزتعلیم» چندی پیش در مراسم گولدن گلوب جایزه مسیلی بی‌دومیل را دریافت کرد. بازیگر نامدین فیلم‌های وسترن جان وین در این نظرسنجی جایگاه چهارم را به خود اختصاص داد و پس از او هر یسون فورد ستاره مجموعه فیلم‌های «جنگ ستارگان» و «ایندیانا جونز» در مکان پنجم ایستاد. در حالی که پنج نفر نخست این نظرسنجی بازیگران مرد بودند، مکان ششم به ساندرآ بولاک بازیگر «بحران برزندماست» رسید و جنیفر لارنس بازیگر «عطش مبارزه، زاغ مقلد» و «جوی» در مکان هفتم ایستاد. گفتنی است توماس جفری هنکس، هنرپیشه، کم‌دین، کارگردان، دوبلور و نویسنده آمریکایی است. وی بازیگر فیلم‌های مشهوری همچون فارست گامپ، آپولو ۱۳، نجات سرباز رایان، مسیر سبز، دورافتاده، رمز دل‌وینچی و کاپیتان فیلیپس است. هنکس برنده چندین جایزه بزرگ بین‌المللی شده که از آن جمله می‌توان به گولدن گلوب و اسکار اشاره کرد.

نیکی یاد کرد و ابوالحسن نجفی را مترجمی کاردان دانست. ایشان خطاب به اعضای شورای عالی ویرایش زبان فارسی در صدا و سیما فرمودند: «این کتابی که جناب آقای نجفی چند سال پیش نوشتند – «غلط‌نویسیم» – من همان وقت آن را گرفته خواندم و حواشی‌ی هم بر آن زدم. در این کتاب دیده‌ام که ایشان با همه‌ی دقتی که دارند – که واقعاً هم بجاست – جاهایی می‌گویند که مثلاً این واژه غلط است، اما دیگر زبان شده است و نمی‌شود آن را کاری کرد؛ نمونه‌هایی هم ارائه شده است که حق با ایشان است. وقتی چیزی جزو زبان شد، نمی‌شود آن را از بدنه‌ی زبان بیرون کشید؛ این اصلا عملی نیست. با بیرون آوردن آن واژه، اختلالی به وجود می‌آید؛ لیکن این خودش یک مصیبت است. ما نباید بگذاریم یک غلط، جزو زبان بشود.»

ابوالحسن نجفی یک‌دوباری در جمع اعضای ریوسته‌فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی به‌دیدار رهبر انقلاب آمده بود. اینکه آیا دیدار و گفت‌وگوی مجزا هم داشته‌اند یا نه؛ به کنار؛ اما زبان‌های زنده دنیا زنده‌نمی‌مانند مگر اینکه رهبران کشورها به آن اهتمام روز و نویسندگان چیره‌دست آن پاس دارند.